

1º educación primaria

Día das letras galegas 2021

XELA ARIAS

Xela Arias Castaño naceu o 4 de marzo de 1962 en Lugo pero foi inscrita no concello lugués de Sarria onde seu pai era mestre de primaria .

Era a primeira filla de Valentín Arias e Amparo Castaño.

Foi inscrita no Rexistro Civil co nome de María de los Ángeles, daquela non se podían poñer nomes galegos, aínda que na súa casa sempre se referiron a ela como Xela ou Xeliña.

Ingresou no colexio Fingoi, en Lugo, onde cursou infantil e 1º de primaria, rematando os estudos de primaria e bacharelato en Vigo, cidade á que foi destinado seu pai.

Con once anos, en 5º de primaria, gañou o *VI Concurso de Contos Infantís de O Facho*, co relato titulado *A fraga dos paxaros faladores e a fraga leopardicia*.

Cando rematou o bacharelato e polos seus coñecementos de galego entrou a traballar en Edicións Xerais de Galicia.

Xela foi poeta, tradutora e profesora de Lingua e Literatura Castelá en secundaria.

Os seus libros de poemas máis coñecidos son *Tigres coma cabalos* e *Darío a diario*, dedicado ao seu fillo.

Tamén foi tradutora ao galego de moitos libros: *As bruxas*, de Roald Dalh; *Contos ao Teléfono*, de Rodari; *O Gato Gaiado...*, de Jorge Amado...

Polo seu traballo a prol do idioma galego a Real Academia dedícalle o Día das Letras de 2021.

XELA ARIAS

Sinatura de Xela

Darío a diario é un libro de poemas dedicado ao seu fillo.

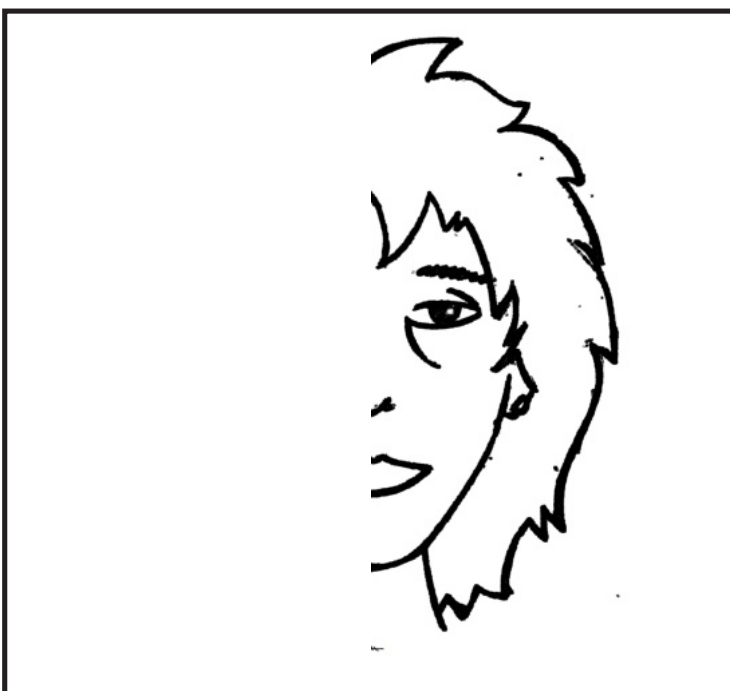
ACTIVIDADES BIOGRAFÍA

1. Completa o nome da persoa homenaxeada no Día das Letras Galegas 2021.

X						
		I		S		
	A				Ñ	

2. Completa a caricatura de Xela Arias e colorea.

3. Ordena as letras para completar estas oracións.

Xela Arias naceu na provincia de _____.

ULOG

Seu pai era _____.

SRETME

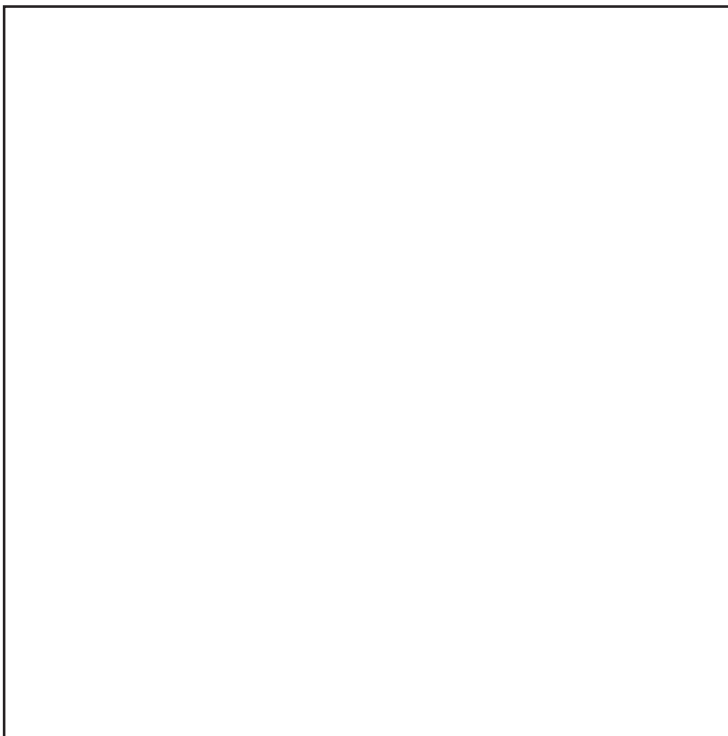
Xela Arias era unha gran _____.

ETAPO

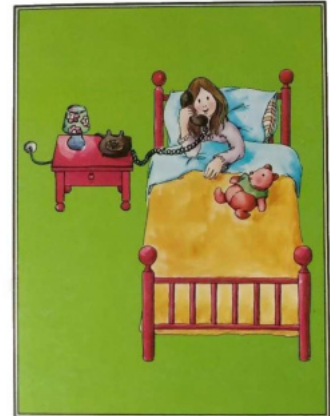
4.- Xela fixo moitas traducións de libros ao galego. Un deles é *Contos ao teléfono*, do escritor italiano Gianni Rodari. Serías quen de copiar a portada deste libro?

Gianni Rodari

Contos ao teléfono

Gianni Rodari
Contos ó teléfono

Juventud

5. Ordena as letras para formar o nome e os apelidos da autora homenaxeada no Día das Letras Galegas 2021.

EXLA **SAIRA** **SACTOÑA**

6. Que sabes da vida de Xela? Completa.

- Provincia na que naceu → **L**
- Nome da nai de Xela → **A**
- Nome do pai → **V**
- Primeiro apelido de Xela → **A**
- Idioma no que escribía → **G**

7. Completa coas palabras do recadro os títulos dos seus libros de poemas máis coñecidos.

DIARIO

CABALOS

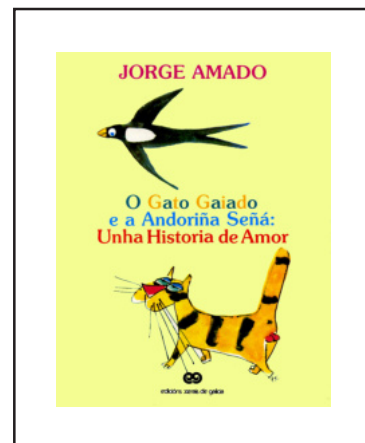
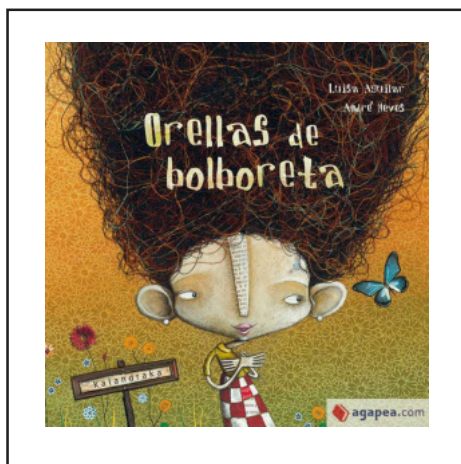
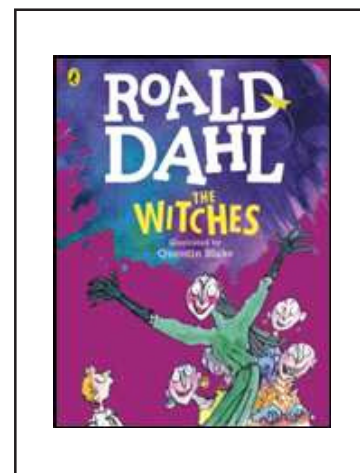
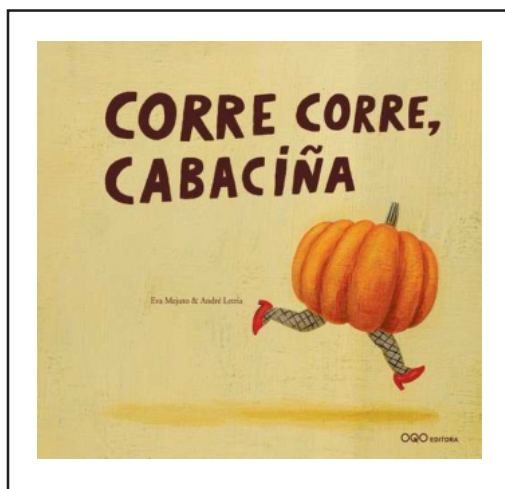
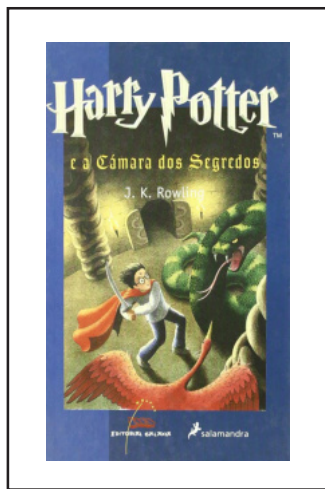
DARÍO A

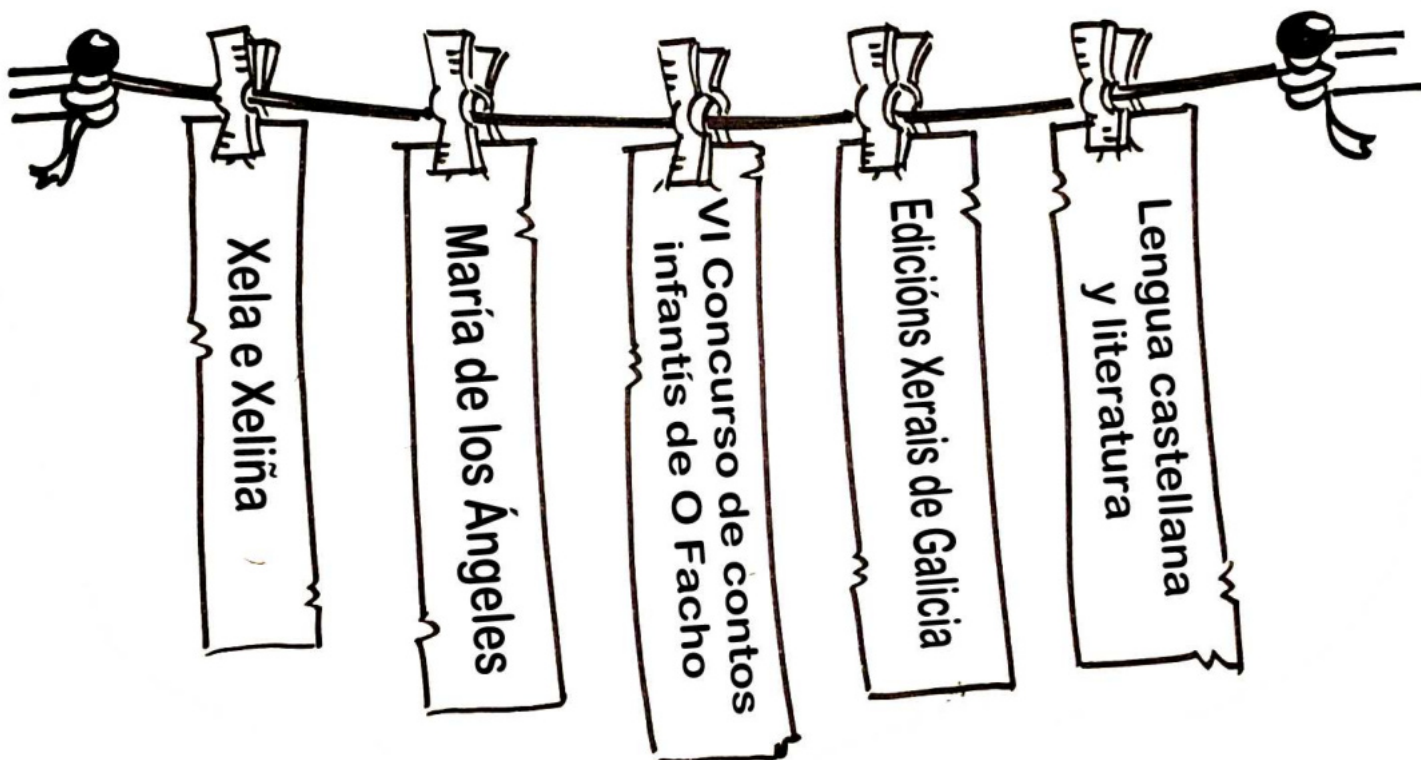
TIGRES COMA

8. Xela traduciu ao galego tres dos seguintes libros. Risca os erróneos e pinta o marco dos verdadeiros.

9. Completa coas respostas axeitadas.

Con que nome foi inscrita no Rexistro Civil?

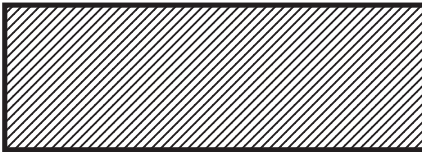
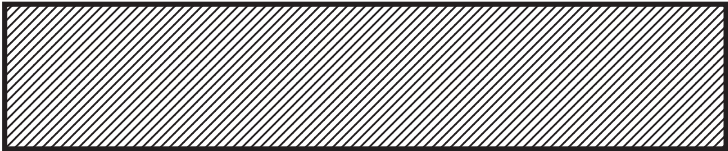

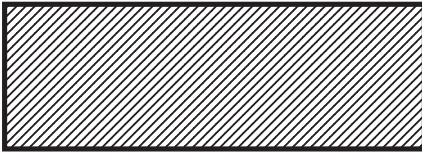
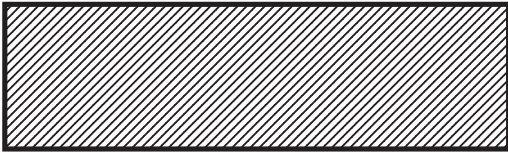
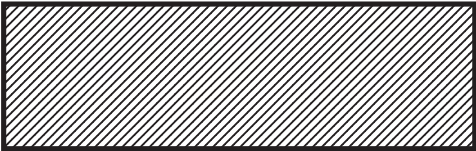
Con que nomes se referían a ela?

Que concurso gañou cando tiña 11 anos?

Onde traballou cando rematou o bacharelato?

De que materia foi profesora en secundaria?

10. Recorta e pega para completar a ficha de Xela.

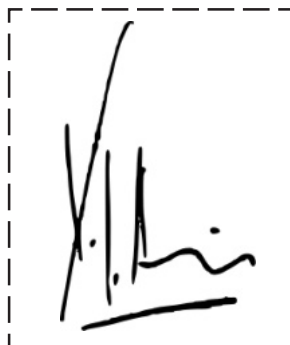
 FOTO	NOME	
	APELIDOS	
 SINATURA	PROVINCIA DE NACEMENTO	
	NOME DO PAI	
	NOME DA NAI	

LUGO

VALENTÍN

ARIAS CASTAÑO

AMPARO

XELA

11. Ordena as palabras para formar o título do conto que Xela escribiu cando era nena e co que gañou un premio. Fai un debuxo sobre este conto. Colorea.

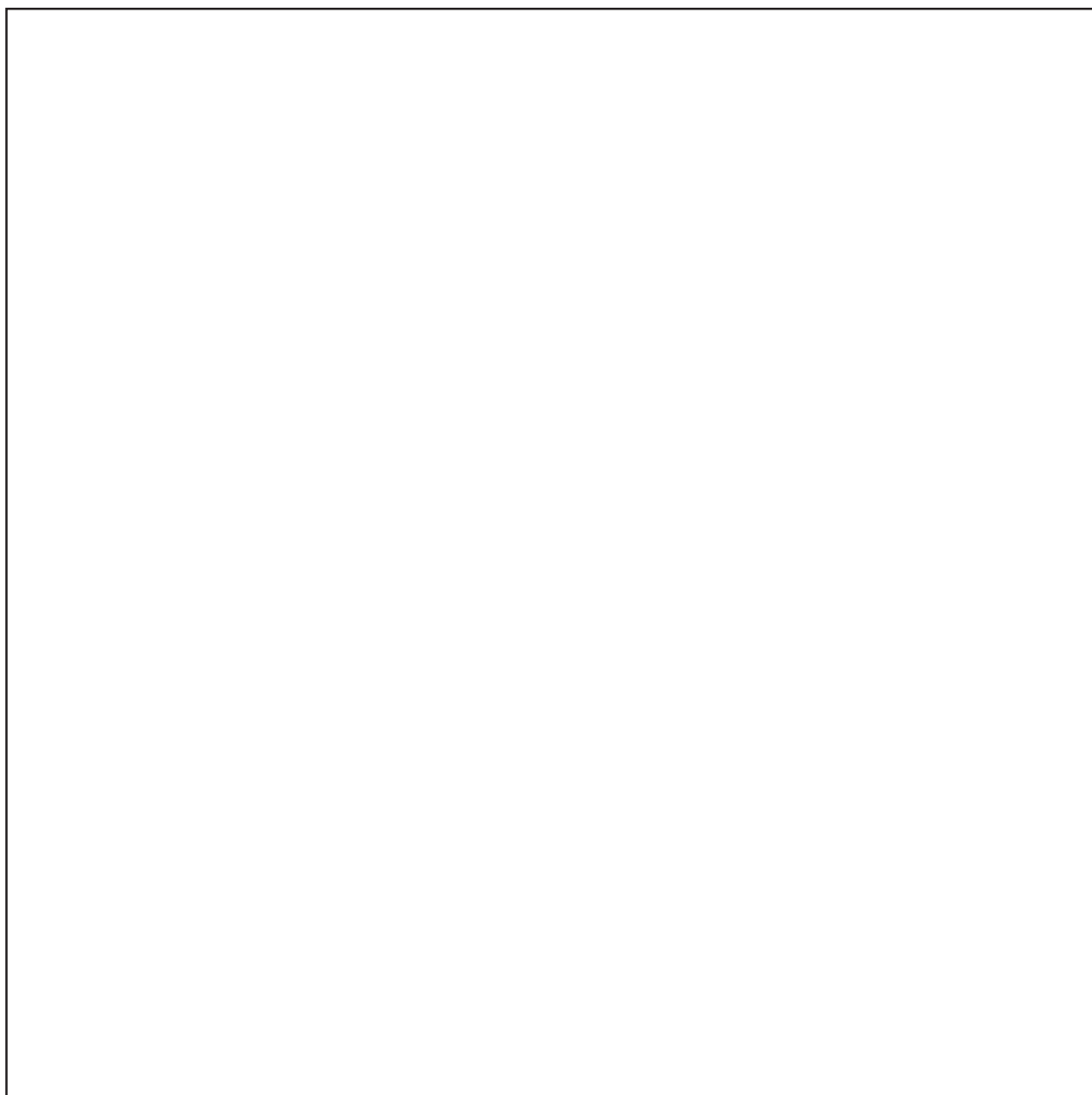
faladores

fraga leopardicia.

dos paxaros

e a

A fraga

TODOS OS BEBÉS SON TU

XELA ARIAS, *Darío a diario*

Todos os bebés son *tu* e ningún coma ti.

Todos os nenos son *tu* e ningún coma ti.

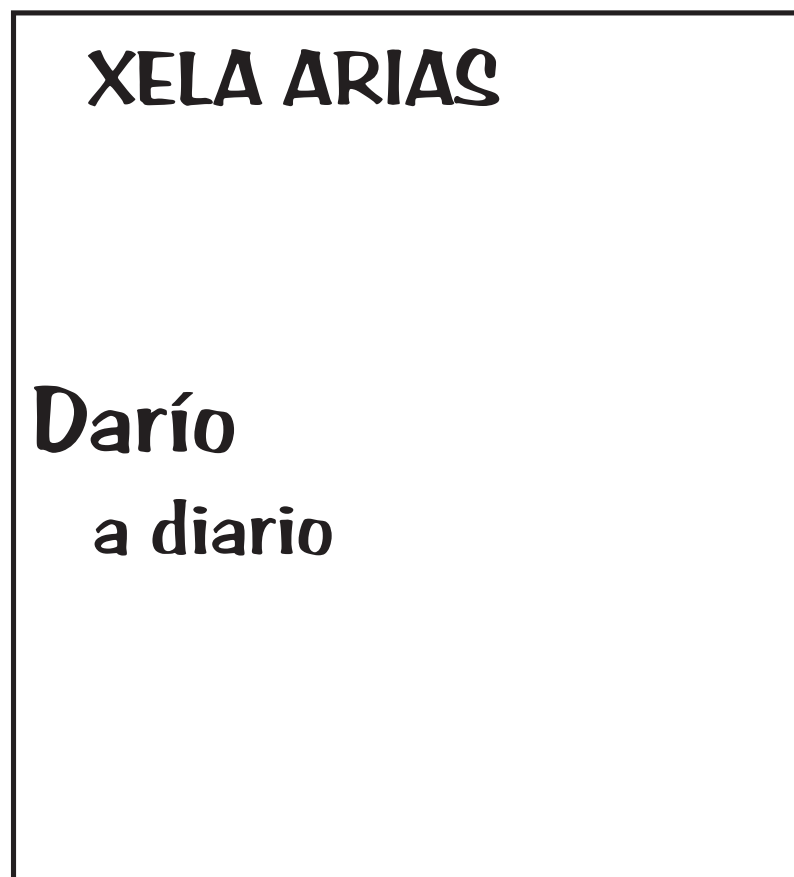
Todos os adolescentes son *tu* e ningún coma ti.

Todos os mozos son *tu* e ningún coma ti.

Todos os anciáns son *tu* e ningún coma ti.

Todas as nais son eu e todas, coma min, saben que es único.

1. En *Darío a diario* podemos ver un bebé na portada. Fai a túa propia versión da portada poñéndolle o debuxo dun bebé.

2. Ordena as etapas da vida que aparecen no poema que Xela lle dedicou ao seu fillo Darío.

MOZO

BEBÉ

NENO

ANCIÁN

ADOLESCENTE

1

2

3

4

5

3. Agora escribe, debaixo de cada debuxo, a etapa da vida que lle corresponda.

CONTOS AO TELÉFONO
GIANNI RODARI
Tradución: Xela Arias

A inventar números

-Inventamos números?

-Inventamos. Comezo eu. Case que un, case que dous, case que tres, case que catro, case que cinco, case que seis.

-É moi pouco. escoita estes: un remillón de billóns, un caldeiro de milleiros, unha inmensidade e un inmensidón.

-Eu, xa que logo, invento unha táboa:

tres por un, Trento e Verdún

tres por dous, chalanas e bous

tres por tres, leite con café

tres por catro, todo era grato

tres por cinco, subir dun brinco

tres por seis, amarrar os reis

tres por sete, dálle un moquete

tres por oito, visto e resolto

tres por nove, xa nada se move

tres por dez, volve outra vez.

-Canto custa este pastel?

-Dous tiróns de orellas.

-Canto hai de aquí a Milán?

-Mil quilómetros novos, un quilómetro usado e sete bombóns.

-Canto pesa unha bágoa?

-Segundo: a bágoa dun neno mecoso pesa menos que o vento, a dun meniño esfameado pesa máis que toda a Terra.

-Canto mide este conto?

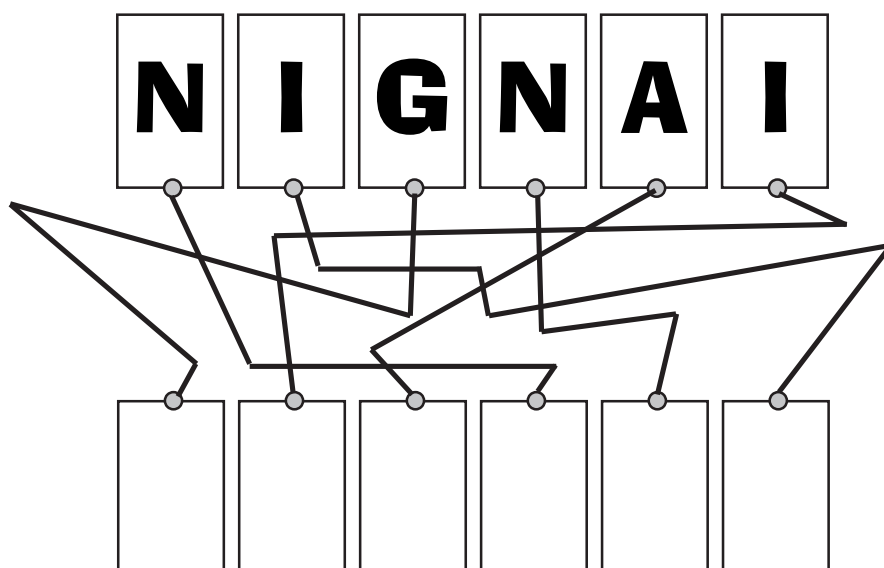
-Demasiado.

-Entón inventemos de présa outros números para rematar a tarefa. Dígoos eu, á maneira de Modena: uni, doli, teli, catoli, catrischi, miri mirischi, un son dous.

-E eu dígoos á maneira de Roma: unci, duci, trici, catrici calinci, meli melinci, rife e rafe fan dez.

ACTIVIDADES

1. Cal é o nome do autor de *A inventar números* ?

2. Seguindo os números inventados do texto: case que un, case que dous... remillóns... Inventa ti algún número máis.

3. Na táboa que representa o texto hai palabras que riman, como por exemplo:

Dous	▶	bous
Cinco	▶	brinco
Seis	▶	reis
Nove	▶	move
Dez	▶	vez

Que palabras se che ocorren para rimar con estes números? Podes inventalas ou coller algunha do recadro.

couce café resolto moquete ningún grato

Oito

Catro

Tres

Doce

Sete

Un

4. Escribe catro números que comeceen por **deza-** e represéntaos cun debuxo.

Deza

Deza

Deza

Deza

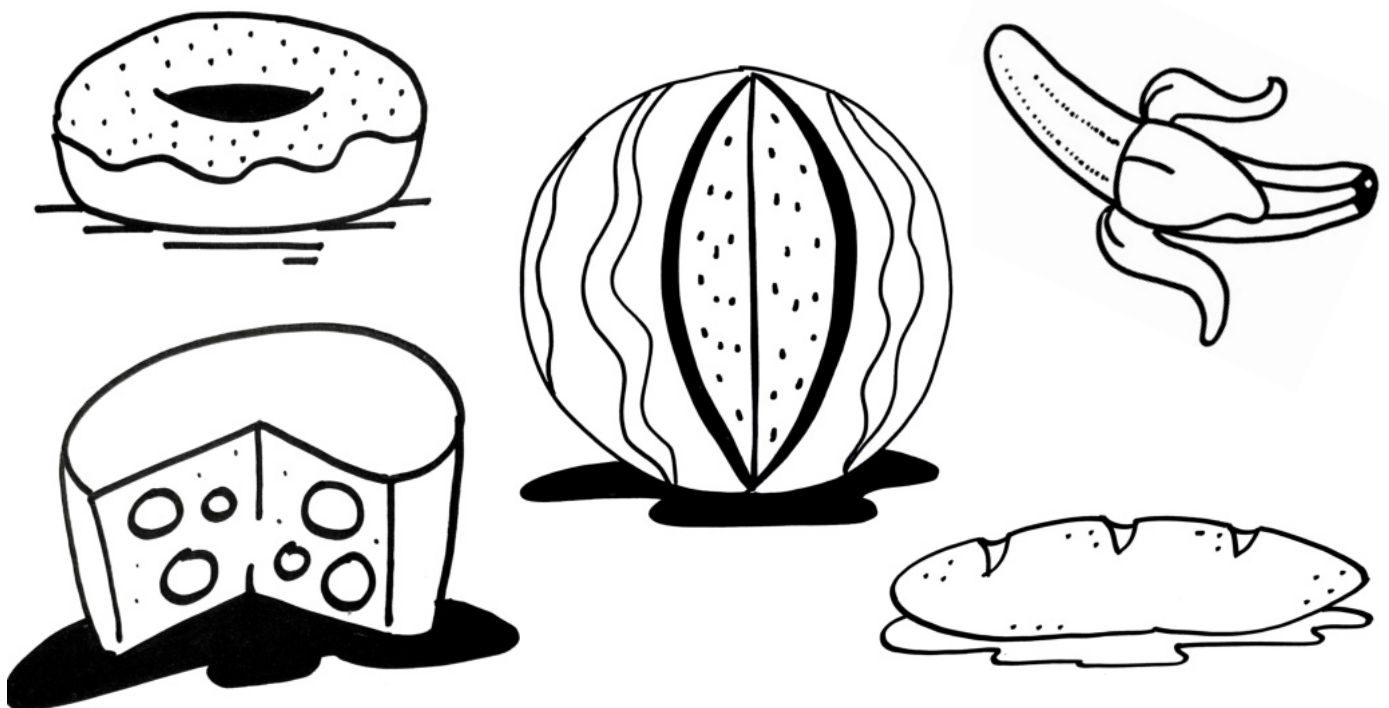
5. No conto din que un pastel custa dous tiróns de orellas. Canto dirías ti que custa o pastel?

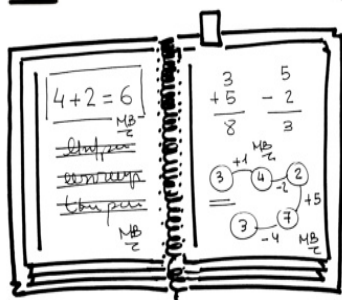
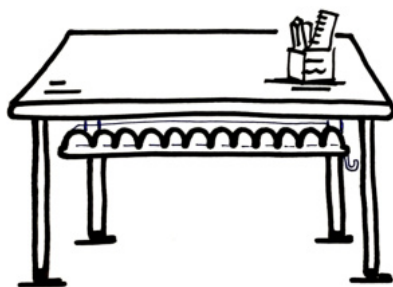
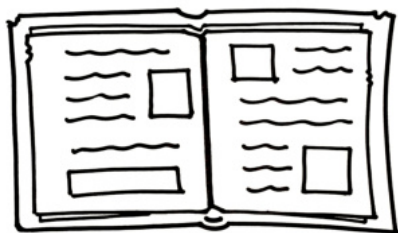
6. Se temos tres pasteis de chocolate e catro de amorodo, cantos pasteis temos en total?

Debuxa os pasteis e resolve o problema.

7. Rodea o alimento que penses que pesa máis e coloréao.

8. Mide agora coa túa regra o libro de matemáticas, o teu pupitre e o teu caderno. Cal dos tres mide máis? Indica a medida en centímetros e debúxao.

_____ = _____ cm

9. Igual que aparecen os números no texto escríbeos agora en inglés ata o dez.

1 ▶

2 ▶

3 ▶

4 ▶

5 ▶

6 ▶

7 ▶

8 ▶

9 ▶

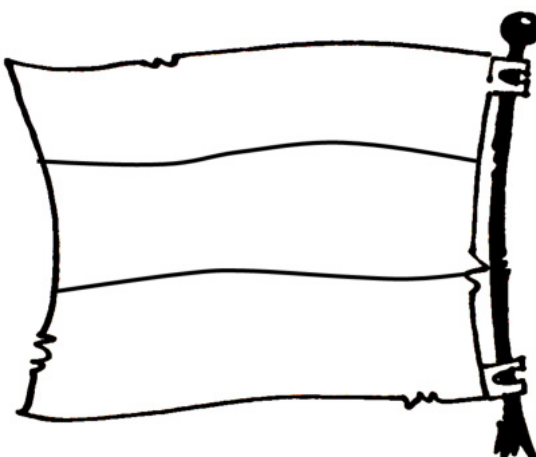
10 ▶

10. Investiga agora como se dirían os números do un ao tres en alemán e cales son as cores da bandeira de Alemaña.

un ▶

dous ▶

tres ▶

11. Hai números que semellan debuxos. Escribe a carón de cada debuxo o número que representa.

